

MSB 2025-00203.
registrator@msb.se

Remissvar av MSB:s vägledning *Lista på viktiga samhällsfunktioner till stöd för arbete med civil beredskap.*

Säkerhets- och försvarsföretagen (SOFF) och Teknikföretagen lämnar här våra gemensamma synpunkter på MSB:s vägledning *Lista på viktiga samhällsfunktioner till stöd för arbete med civil beredskap.*

SOFF är en branschförening för företag inom säkerhets- och försvarsområdet med verksamhet i Sverige. SOFF har idag ca 300 medlemsföretag, som har verksamhet inom bland annat försvar, samhällssäkerhet, cybersäkerhet.

Teknikföretagen är arbetsgivar- och branschorganisation för Sveriges teknikindustri och vi representerar ca 4 500 medlemsföretag. Tillsammans står våra medlemsföretag för en tredjedel av Sveriges export. Gemensamt för våra medlemsföretag är att de utvecklar varor och tjänster i världsklass och att försäljning sker i global konkurrens, samtidigt som de löser många av vår tids utmaningar skapar de tillväxt och välstånd i Sverige.

Inledning

Vi är inte remissinstanser men väljer att svara på remissen eftersom vägledningen innehåller för våra medlemsföretag viktiga frågor.

I detta remissvar lyfter vi behovet av förtydliganden gällande beredskapssektorerna industri, bygg och handel, samt belyser den problematiska frånvaren av försvarsföretag i vägledningen. Dessa aktörer utgör en central del av totalförsvaret och bör därför tydligt omfattas av det arbete som vägledningen syftar till att stödja.

För att vägledningen ska kunna uppfylla sitt syfte, att stödja arbetet med att identifiera samhällsviktig verksamhet och verksamhet av betydelse för totalförsvaret, krävs ett tydligare och mer enhetligt begreppsanvändande. I nuläget förekommer flera olika definitioner och begrepp som inte är samordnade, vilket skapar osäkerhet och försvårar tillämpningen. Det är därför nödvändigt att ta ett helhetsgrepp och arbeta mot en harmonisering av både definitioner och kategorier. Särskilt angeläget är det att snarast definiera vad som avses med totalförsvarsviktig verksamhet, det vill säga vilka delar som är absolut avgörande för totalförsvarets funktion och förmåga.

MSB:s definition av industri, bygg och handel

Bygg, handel och industri	
Viktig samhällsfunktion	Beskrivning
Bygg och anläggning	Den viktiga samhällsfunktionen avser förmågan att upprätthålla bygg och anläggningsverksamhet som andra viktiga samhällsfunktioner är direkt beroende av. <i>Exempel på samhällsviktig verksamhet</i> som upprätthåller och säkerställer den viktiga samhällsfunktionen är besiktningens verksamhet, anläggningsmaskiner, bygg och anläggningsverksamhet.
Handel	Den viktiga samhällsfunktionen avser förmågan att upprätthålla försörjning av varor och tjänster vilka är direkt nödvändiga för samhällsviktig verksamhet eller samhällets funktionalitet och som inte direkt ingår i en annan viktig samhällsfunktion. <i>Exempel på samhällsviktig verksamhet</i> som upprätthåller och säkerställer den viktiga samhällsfunktionen är grossistverksamhet, distribution, detaljhandel samt övrig försäljning.
Industri	Den viktiga samhällsfunktionen avser förmågan att upprätthålla industriell verksamhet som andra viktiga samhällsfunktioner är direkt beroende av. <i>Exempel på samhällsviktig verksamhet</i> som upprätthåller eller säkerställer den viktiga samhällsfunktionen är baskemikalier, lastbilstillverkning, cementproduktion och ståltillverkning.
Utrikeshandel	Den viktiga samhällsfunktionen avser förmågan att upprätthålla import och export av varor och tjänster som är nödvändiga för landets försörjning. <i>Exempel på samhällsviktig verksamhet</i> som upprätthåller och säkerställer den viktiga samhällsfunktionen är gränsöverskridande transporter, betalningar och dataflöden.

Bygg, handel och industri utgör en blivande beredskapssektor och kommer att utgöra en mycket stor sektor som kommer att beröra ett mycket stort antal företag. De exempel som ges i bilden ovan skapar förvirring och bidrar inte till att hjälpa till i arbetet med att identifiera samhällsviktiga verksamheter. I stället för att ge dessa spridda exempel bör myndigheten peka ut viktiga områden utifrån en tydligare systematik. Exempelvis skulle man kunna följa den uppdelningen som näringslivet gör i olika branscher som skog, kemi, livsmedel, gruvor och metaller, textil, försvarsindustrin och den breda industribasen (med allt från industrirobotar, fordon, maskiner, läkemedel, etc). Även tjänsteföretag (t.ex. konsultbolag) är viktiga inom denna sektor, vilket inte får glömmas bort.

Viktig samhällsfunktion med särskild ställning: Militärt försvar

Viktig samhällsfunktion med särskild ställning: Militärt försvar

Det militära försvaret utgör tillsammans med det civila försvaret totalförsvaret och Försvarsmakten har i uppgift att försvara Sverige och allierade stater mot ett väpnat angrepp med utgångspunkt i det kollektiva försvaret inom Nato. Den viktiga samhällsfunktionen militärt försvar är inte en del av den civila beredskapen men stödet till det militära försvaret behöver omhändertas i den civila planeringen. Därför utgör det militära försvaret en viktig samhällsfunktion med särskild ställning, som behöver beaktas av aktörer som identifierar och prioriterar samhällsviktig verksamhet.

Arbetet med denna viktiga samhällsfunktion leds av Försvarsmakten med stöd av övriga försvarsmyndigheter.

Militärt försvar	
Viktig samhällsfunktion	Beskrivning
<u>Militärt försvar</u>	Funktionen avser förmågan att upprätthålla militärt försvar. <u>samhällsviktig verksamhet som upprätthåller och säkerställer funktionen identifieras och hanteras av Försvarsmakten och övriga försvarsmyndigheter.</u>

I andra avsnitt finns texten "till exempel", i detta fall bör försvarsindustri läggas till eftersom den är nödvändig för förmågan att upprätthålla det militära försvaret. Det är viktigt att försvarsföretagen säkerställs försörjning och prioritering på samma sätt som till försvarsmyndigheter.

Försvarsföretag

Att försvarsföretag inte finns med i underlaget är en stor brist. Ett av målen för det civila försvaret är att stödja det militära försvaret. Försvarsföretag är helt avgörande för stödet till det militära försvaret och dess operativa förmåga. Försvarsföretagen är idag varken en del av det civila beredskapssystemet eller det militära försvaret och hamnar mellan stolarna. Enligt SOFF och

Teknikföretagen är det oerhört viktigt att det slås fast att försvarsföretag är samhällsviktiga då dessa företag behöver prioriteras (personal, el, vatten, skydd mm) i det civila försvaret och vara en del av det civila försvarets sammanhängande planering.

SOFF och Teknikföretagen vill också betona att vi idag är medlemmar i Nato och EU vilket innebär att Sveriges försvarsföretag är inte bara viktiga för Sveriges försvar utan också för våra allierades försvarsförmåga.

Det bör också tilläggas att försvarsföretag, exempelvis under COVID-19 pandemin, spelade en otroligt viktig roll under pandemin med sin förmåga att [ställa om produktion](#).

Flertalet definitioner utan harmonisering

Det är nödvändigt att bredda perspektivet, från enbart begreppet samhällsviktiga funktioner, till att även omfatta samhällsviktig verksamhet. Även om vägledningen huvudsakligen utgår från samhällsviktiga funktioner, är det tydligt att denna lista ska vara styrande för identifieringen av samhällsviktig verksamhet. Mot bakgrund av detta är det problematiskt att begreppet samhällsviktig verksamhet inte definieras tydligt, och att flera icke-harmoniserade definitioner används idag i olika sammanhang av offentlig sektor. Denna brist på samordning skapar otydlighet i ansvarsfördelning och tillämpning, och riskerar att allvarligt försvåra det samlade arbetet med civil beredskap.

För att vägledningen ska kunna uppnå sitt syfte, dvs att stödja arbetet med identifiering av samhällsviktig verksamhet och verksamhet av betydelse för totalförsvaret, krävs ett tydliggörande och en harmonisering även av dessa begrepp. Vi ser därför ett stort värde i att vägledningen kompletteras med resonemang och definitioner som knyter an till den praktiska tillämpningen av både samhällsviktiga funktioner och samhällsviktig verksamhet.

Urval av definitioner som används nu

CER/NIS - Samhällsviktig tjänst

“en tjänst som är avgörande för att upprätthålla viktiga samhällsfunktioner, ekonomisk verksamhet, folkhälsa och allmän säkerhet, eller miljön.” (s.193, [Motståndskraft i samhällsviktiga tjänster](#))

Förordning (2022:524) om statliga myndigheters beredskap

6 § ”Samhällsviktig verksamhet: verksamhet, tjänst eller infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet.”

UDI

“Samhällsviktig verksamhet: verksamhet, tjänst eller infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet”
Lag (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar)

Samhällsviktig verksamhet nödvändig för totalförsvaret

”Vissa samhällsviktiga verksamheter är, utifrån deras betydelse för Sveriges planering inför och hantering av ett väpnat angrepp, nödvändiga för totalförsvaret. Dessa kommer att behöva ytterligare förmåga och uthållighet eftersom denna verksamhet ska dimensioneras utifrån krig och krigsfara. Samhällsviktig verksamhet som är nödvändig för totalförsvaret utgör en delmängd av totalförsvarsviktig verksamhet.” ([Vägledning för att -identifiera samhällsviktig verksamhet som är nödvändig för -totalförsvaret](#))

Totalförsvarsviktig verksamhet

”Begreppet totalförsvarsviktig verksamhet är under utveckling och innefattar mer än samhällsviktig verksamhet som är nödvändig för totalförsvaret, till exempel verksamhet som inte är samhällsviktig men som tillhandahåller försörjningsviktiga varor och tjänster som är nödvändiga för totalförsvaret.” (vägledning, 2023, s.9)

År 2023 anger MSB att detta begrepp är under utveckling. Stämmer detta och i så fall undrar vi över hur detta arbete går och när de avser att det ska vara klart.

Olika myndigheter agerar olika på området

Enligt SOU 2025:6, *Plikten kallar*, har arbetet med att identifiera "totalförsvarsviktig civil verksamhet" inte kommit tillräckligt långt. Utredningen konstaterar att MSB:s vägledning saknar konkret struktur och inte ger det stöd som efterfrågas, vilket vi instämmer i. Det råder otydlighet om hur identifiering ska ske, och det framgår inte klart för aktörerna hur detta ska genomföras utifrån MSB:s vägledning. Utredningen betonar behovet av samsyn men bedömer att vägledningen inte ger tillräckligt konkret stöd för arbetet.

Vidare konstaterar utredningen att det inte finns en gemensam syn på hur totalförsvarsviktig civil verksamhet ska identifieras, och att myndigheter och andra aktörer agerar mycket olika. De sektorsansvariga myndigheterna har olika uppfattningar om sin roll och mandat i arbetet. Trots detta pågår identifiering av totalförsvarsviktig verksamhet inom många beredskapsmyndigheter, men utan enhetlighet.

Det finns inget generellt krav på att beredskapsmyndigheter eller andra aktörer ska identifiera totalförsvarsviktig verksamhet, men enligt beredskapsförordningen är alla statliga myndigheter skyldiga att identifiera samhällsviktig verksamhet inom sitt ansvarsområde. Vissa myndigheter anser dock att de saknar mandat att identifiera totalförsvarsviktig verksamhet, vilket skapar förvirring om hur myndigheterna agerar.

SOFF och Teknikföretagen instämmer i utredningens bedömning.

Konsekvenser av otydliga definitioner

Felaktiga uppfattningar om att företag kan "klassas" som samhällsviktiga

Företag riskerar att felaktigt tro att de kan "klassas" som samhällsviktiga och därmed få fördelar, såsom prioriterad registrering av personal hos PPV eller en kvalitetsstämpel vid upphandlingar. Denna missuppfattning kan skapa förväntningar som inte stämmer överens med verkligheten och leder till förvirring kring vad som egentligen krävs för att vara samhällsviktig.

Förväxling mellan samhällsviktig verksamhet och totalförsvarsviktig verksamhet

En betydande utmaning för näringslivet är att listan över samhällsviktiga funktioner felaktigt kopplas samman med den förmåga som krävs inom totalförsvaret. Flera företag har fått brev eller samtal från sektorsansvariga myndigheter som felaktigt hänvisar till dem som nyckelaktörer inom totalförsvaret. Detta innebär att företag uppmanas att genomföra en disponibilitetskontroll hos PPV, vilket medför en förväxling mellan samhällsviktig verksamhet och den begränsade kritiska verksamhet som är av väsentlig betydelse för totalförsvaret.

Rättsverkan och resursprioritering

Trots att listan ursprungligen var avsedd som en vägledning, får den rättsverkan för företag genom att de registrerar personal och gör resursprioriteringar baserat på listan. Detta kan leda till ytterligare osäkerhet och missförstånd, då det ger intryck av att listan innebär förpliktelser eller fördelar för företagen. Det är därför viktigt att myndigheter, kommuner och regioner som använder listan tydligt kommunicerar att den endast är ett verktyg för att identifiera viss verksamhet och inte medför några formella krav eller rättigheter för företagen.

Vidare måste man beakta att samhällsviktig verksamhet sällan är isolerad. Den består ofta av komplexa försörjningskedjor som sträcker sig över flera sektorer. Ett tydligt exempel är försvarsindustrin, som är beroende av allt från energi- och råvaruförsörjning till kollektivtrafik, telekommunikation och barnomsorg. Om någon av dessa funktioner fallerar kan hela leveranskedjan stanna upp. Detta illustrerar vikten av att förstå verksamheters beroendeförhållanden och den kontext i vilken de verkar. En funktion kan vara samhällsviktig i en viss kontext men inte nödvändigtvis i alla sektorer eller geografiska områden.

Slutligen råder det fortfarande oklarhet kring vem som har mandat att peka ut vad som utgör samhällsviktig verksamhet. När definitionen väl är fastställd måste även ansvarsfördelningen vara tydlig, för att undvika inflation i begreppet. Erfarenheter från pandemin visar tydligt detta behov – till exempel behövde barnomsorg prioriteras för att möjliggöra att vårdpersonal kunde arbeta, men tydliga riktlinjer saknades. En tydlig och konsekvent hantering av dessa frågor är nödvändig för att säkerställa rättvisa och fungerande prioriteringar i samhällets krisberedskap.

Svårigheter med sammanhängande planering och personalförsörjning

Enligt SOU 2025:6 *Plikten kallar* kan enskilda verksamheter inte själva avgöra om de bedriver totalförsvarsviktig verksamhet och därmed ska vara "bemanningsansvariga" med krav på bemannad krigsorganisation. För att utses som bemanningsansvarig bör ett företag eller en organisation, genom författning eller överenskommelse med det allmänna, vara skyldig att ha en planerad bemannad krigsorganisation. Utredningen konstaterar att en välfungerande identifiering av totalförsvarsviktig civil verksamhet är en förutsättning för att kunna utse bemanningsansvariga organisationer.

Utan en tydlig definition av vad som utgör samhällsviktig och totalförsvarsviktig verksamhet är det svårt att genomföra en effektiv personalplanering. Företag har svårt att veta vilka som är bemanningsansvariga och hur resurser ska prioriteras, vilket försvårar planering och resursallokering.

Vikten av tydlig kommunikation från myndigheter

Det är avgörande att alla myndigheter som kommunicerar med företag är helt tydliga med vad som innebär krav, undantag, fördelar och vad listan inte innebär. Otydlig kommunikation leder till förvirring och osäkerhet, vilket försvårar företagets förmåga att fatta välgrundade beslut och planera sina verksamheter effektivt.

För föreningarna,

Robert Limmergård
Generalsekreterare
SOFF

Maria Rosendahl
Näringspolitisk chef
Teknikföretagen